

HALSUAN KUNTA
Tarkastuslautakunta

Halsuan kunnanvaltuustolle

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2019

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Tarkastuslautakunnan kokoonpano valtuustokaudella 2018 – 2019:

varsinainen jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Tuominiemi Jukka, pj	Korhonen Milla
Torppa Kari, vpj	Kanala Arsi
Koskela Sakari	Hietalahti Sirpa
Karjalainen Hilikka	Kauppinen Vuokko
Luoma Tiina	Mikkonen Hannu

Lautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja Tuula Ylikangas BDO Auditor Oy:sta. Vuoden 2019 arviointia varten tarkastuslautakunta on kokoontunut kolme kertaa.

2. Edellisen arviointikertomuksen takia tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Tarkastuslautakunta kiinnitti edellisessä arviointikertomuksessaan huomiota seuraaviin asioihin:

- Kokonaisuudessaan kunnan perustoiminta on ollut tavoitteiden mukaista vuonna 2018, vaikkakin kuntatalous heikkeni merkittävästi edellisestä vuodesta. Kunnan käyttötalousmenot toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti, mutta verotulojen kertymästä jäätettiin kohtuullisen paljon (n. 8,5 %-yks.).
- Tarkastuslautakunta muistuttaa, että edelleen on seurattava tarkasti kunnan ja koko kuntakonsernin menojen ja tulojen kehitystä, ja mahdollisiin sopeuttamistarpeisiin on reagoitava mahdollisimman nopeasti.

Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden huomioiden pohjalta voidaan todeta, että vuoden 2019 aikana kunnan perustoiminta on edelleen ollut kokonaisuudessaan tavoitteiden mukaista. Sotemenojen kasvu on ollut budjetoitua suurempaa, muutoin talousarvioon nähden toiminta on ollut budjetoitua mukaista.

Investointiohjelman toteutuksessa ei ole täysin noudatettu valtuuston hyväksymää investointiohjelmää, on toteutettu myös joitakin sellaisia investointeja, joihin ei ole määrärahavarausta, nämä määrärahaylitykset on käsitelty erikseen valtuustossa tilikauden jälkeen.

Sidonnaisuusrekisteri on kunnan kotisivuilla ja sitä ylläpidetään aktiivisesti.

3. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Toimintakertomuksessa raportoitujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Yleishallinto

Yleishallinnon tavoitteena on pitää kunnan saatavat ajan tasalla. Talouden seuranta toteutetaan vähintään neljännesvuosittain. Nämä yleishallinnolle asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet.

Valtuuston hyväksymä investointiohjelma on toteutunut 156,6%. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää aina kunnanvaltuusto. Investointiohjelman ylitystä selittää pääasiassa Halsuan seurakunnan kanssa suoritettu maanvaihtokauppa, jossa kunta osti seurakunnalta Harjubacka-tilasta kunnan virkistyskäytössä olleen alueen. Tästä maanvaihtokaupasta kirjattiin investointimenoa 211 048 €. Samassa kaupassa kunta luovutti Halsuan seurakunnalle omistamansa Roskakangas-nimisen tilan. Tarkastuslautakunta esittää edelleen, että kunnanhallituksen tulee kiinnittää huomiota hyväksytyyn talousarvion sitovuuteen.

Yhteistyö naapurikuntien kanssa virkajärjestelyissä on järkevää ja sitä on edelleen jatkettava. Taloushallinnon osalta yhteistyö on käynnistynyt vuoden 2019 alusta, kun Halsuan, Kaustisen ja Vetelin kunnat siirtyivät käyttämään yhteistä kirjanpito-ohjelmistoa. Tämä mahdollistaa tulevaisuudessa työn jakamisen joustavasti kuntien kesken.

Maaseututoimi

Maaseutulautakunta on lakkautettu ja yhteistoiminta-alueelle perustettu yhteinen kuntien välinen maaseutulautakunta v. 2013. Yhteistoiminta-alueen muodostavat Kaustisen seutukunta ja Kannuksen kaupunki.

Maaseututoimen ja elinkeinojen edistämisen tavoitteena on elinkeinorakenteen monipuolistaminen, uusien työpaikkojen aikaansaaminen, maatilojen jatkuvuuden ja muiden työpaikkojen turvaaminen sekä asumisympäristön viihtyvyyden parantaminen. Tavoitteeseen on sinällään päästy ja yhdessä sidosryhmien, Mtk- Halsuan ja Proagrian kanssa on järjestetty koulutustilaisuuksia.

Maa- ja metsätilojen hoito on ollut metsätaloussuunnitelman mukaista.

Sosiaali- ja terveystoimi

Sosiaali- ja terveystoimen tavoitteena on tärkeiden peruspalvelujen säilyttäminen lähellä kuntalaisia. Palvelut tuotetaan edelleen yhteisillä periaatteilla koko alueella ja kustannukset jaetaan aiheuttamisperiaatteella.

Sekä Pihlajatuovassa että Kannelmassa on ollut naapurikuntien asukkaita hoidossa, vaikkakin kunnan oman käytön osuus on lisääntynyt. Palvelujen taso on saatu turvat-

tua, vaikka SOITE:n myötä toimintaa on suoraviivaistettu ja tietynlainen kuntakohtainen joustavuus on hieman heikentynyt.

Erikoissairaanhoidon palvelut, johon kuuluvat psykiatrisen ja somaattisen erikoissairaanhoidon lisäksi kehitysvammapalveluja, kuuluvat myös SOITE-kuntayhtymän toiminnan alle.

Kunnan sotemenot kasvoivat vuonna 2019 edellisestä vuodesta yhteensä noin 330 000, vaikka kokonaiskasvuun sisältyy Soiten suorittama edellisten tilikausien ylijäämän palautus, jonka suuruus oli 121 495 €.

Sivistystoimi

Sivistystoimi vastaa toimialaansa kuuluvien tehtävien tuottamisesta tarkoituksenmukaisesti sekä taloudellisesti että toiminnallisesti. Toimintaa kehitetään maakunnallisella yhteistyöllä; parannetaan perusopetuksen laatua opetushenkilöstön täydennyskoulutuksella ja yhteisellä arviointijärjestelmällä. Yhteistyössä kuntien kanssa tehdään muun muassa etsivää nuorisotyötä.

Asetetut tavoitteet toteutuivat. Esi- ja perusopetuksen toimintaa on kehitetty toiminnalliseen suuntaan ja varhaiskasvatusta on kehitetty seutukunnan yhteishankkeen avulla järjestetyin koulutuksin.

Lasten päivähoidon tavoitteena on tarjota palveluja asiakaskeskeisesti ja joustavasti perheiden tarpeiden mukaan. Päivähoitopaikka on järjestynyt säännösten mukaan kaikille sitä hakeneille ja perheiden tarpeita on huomioitu mahdollisuuksien mukaan. Varhaiskasvatuksessa aloitettiin viisivuotiaille maksuttoman päivähoidon kokeilu syksyllä 2019, kokeilu jatkuu vuoden 2020 puolelle.

Kirjastotoimen osalta kenties merkittävin uudistus koskee omatoimikirjasto-hanketta, jonka avulla kirjaston aukioloaikoja saadaan laajennettua ns. normaalien aukioloaikojen ulkopuolelle. Omatoimikirjasto-toiminta käynnistettiin syksyllä 2019. Kirjaston käyttöaste on noussut omatoimiajan myötä.

Tekninen toimi

Rakennus- ja ympäristölautakunnan tavoitteena on ollut, että halsualaisilla on ympäristöystävällisesti, rakennus- ja paloteknisesti sekä liikenteellisesti turvallinen ja viihtyisä kunta. Toiminta on ollut tavoitteiden mukaista. Kunta ja kuntalaiset ovat tehosteet uusiutuvan energian käyttöä, ja parantaneet rakennusten energiatehokkuutta.

Tekninen lautakunta huolehtii kunnan kiinteistöjen rakentamisesta, kunnossapidosta ja myy sekä hallinnon palveluita että laitosten ja verkostojen hoito- ja kunnossapitopalveluita kunnan yhtiöille. Kiinteistöjä huolletaan ja pidetään kunnossa niin, että ne ovat turvallisia ja viihtyisiä eivätkä aiheuta terveydellistä haittaa käyttäjilleen. Vuokra-asuntoja kunnostettiin vuokralaisten vaihtuessa, kiinteistöjen kuntoa on seurattu koko ajan, tarpeelliset korjaukset ja huollot on tehty tarvittaessa.

Syksyn 2018 aikana kaikille kunnan omistamille vuokrakohteille tehtiin vuokrantar- kistukset, ja ne astuivat voimaan maaliskuussa 2019. Kunnan vuokratuotot kasvoivat tarkistusten myötä edellisestä vuodesta noin 41 800 €.

4. muut toiminnan ja talouden arvioinnit

Kuntatalous

Kuntatalouden tilaa on seurattu aktiivisesti ja siitä on raportoitu kunnanhallitusta. Vuoden 2019 osalta kunnan taloustilanne heikkeni edelleen edellisvuoteen verrattuna. Vuosikate oli negatiivinen, - 198 229 €. Omavaraisuusaste on 34,3 % (ed. v. 39,1 %). Lainakanta on 4,9 m€ (ed. v. 4,4 m€) eli 4382 €/asukas. Pitkäaikaisia lainoja ei nostettu vuoden 2019 aikana; lyhytaikaisten kassalainojen määrä kasvoi 0,55 m€. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 7 000 €; tämän takia kokonaislainamäärä on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna.

Käyttötalousmenot kasvoivat yhteensä noin 367 267 euroa, toimintatuottojen laskiessa noin 78 119 euroa. Käyttötalousmenojen kasvua selittävät enimmäkseen sotemenojen kasvu (n. 330 000 euroa). Kunnan verotulot kasvoivat varsin hyvin, muutos edelliseen vuoteen oli noin 441 319 euroa. Kasvua toivat parantunut tuloveron tuotto sekä kiinteistöveroon tehdyt korotukset. Valtionosuudet vuodelle 2019 laskivat edelliseen vuoteen verrattuna noin 177 840 euroa.

Tilikauden alijäämäksi muodostui 320 913,24 €; mikä on selkeästi talousarviota heikompi tulos (TA 2019, tilikauden alijäämä 137 680 €).

Kuntalain 118 §:ssä on määritelty ns. kriisikuntakriteerit, joiden perusteella mm. arviointimenettely voidaan käynnistää. Tunnusluvut lasketaan konsernitilinpäätöksen perusteella.

tunnusluku	kriteeri	2019	2018	2017
alijäämä	-1.000 €/as ja edellisessä tp:ssä -500 €/as	1581	1780	1717
vuosikate	ilman harkinnanvaraista avustusta negatiivinen	555	1019	1386
tulovero-%	väh. 1,0 %-yks. korkeampi kuin kuntien painotettu keskim. (v.2019; 19,88 %)	21,5	21,5	21,5
lainamäärä	kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien lainamäärän väh. 50 %:lla (v. 2018; 6537 €/as + 50%=9806)	12810	12172	12.283
suhteellinen velkaantuminen	kuntakonsernissa yli 50 %	100,87	99,71	103,68

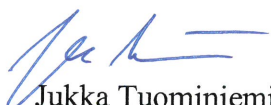
5. Yhteenvetoarvio

Kokonaisuudessaan kunnan perustoiminta on ollut tavoitteiden mukaista vuonna 2019, vaikkakin kuntatalous heikkeni edelleen edellisestä vuodesta. Kunnan toimintakate oli noin 4,2 % talousarviota heikompi.

Tarkastuslautakunta painottaa, että kunnanhallituksen on varmistettava se, että kunnan sotemenot suhteessa käytettävissä olevaan rahoitukseen on saatava kestäväille tasolle.

Tarkastuslautakunta kannustaa kunnanhallitusta sekä viranhaltijoita kehittämään koronakriisin aikana hyväksi havaittuja digitalisaation muotoja esimerkiksi etäopetuksessa niin, että niistä voitaisiin saada pysyvää kustannussäästöä kunnan sisäisiin ja ulkoisiin toimintaprosesseihin.

Halsualla 15. päivänä kesäkuuta 2020

Jukka Tuominiemi
puheenjohtaja

Kari Torppa
varapuheenjohtaja

Hilikka Karjalainen
jäsen

~~Sakari Koskela~~
jäsen

Tiina Luoma
jäsen

Hannu Mikkonen
varajäsen